

การกัดเซาะชายฝั่งทะเลไทย

โดย นางลักขณา วีรณภรณ์
นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

พื้นที่ชายฝั่งทะเลนับเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากเป็นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงคุณค่ามากมาย เช่น ป่าชายเลนที่ซึ่งเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน หนองน้ำ ห้วยน้ำ ทะเล แนวปะการัง แหล่งอาหารของสัตว์น้ำและเป็นที่หลบภัยของสัตว์ทะเล เป็นต้น สำหรับชายฝั่งทะเลของประเทศไทย ซึ่งมีความยาวประมาณ 2800 กิโลเมตร มีชุมชนเมืองหนาแน่น เป็นที่อยู่อาศัยของประชากรประมาณกว่า 12 ล้านคน และเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อาทิ การเกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การประมงชายฝั่ง การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม รวมทั้งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ซึ่งประกอบด้วยป่าชายเลน ปะการัง และแหล่งหญ้าทะเล ประมาณ 1,250 แห่ง อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง ดังนั้น พื้นที่จึงถูกได้นำมาใช้ประโยชน์เป็นอย่างมาก มีการบุกรุกเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การถมทะเล การขุดลอกร่องน้ำ การสร้างท่าเรือ การตั้งชุมชน การสร้างโรงแรม รีสอร์ท

การพัฒนาโครงสร้างและพื้นที่ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติทำให้เกิดการกัดเซาะบริเวณชายฝั่ง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรและระบบนิเวศชายฝั่ง กล่าวคือ เมื่อคลื่นเคลื่อนตัวเข้ากระทบชายฝั่งทะเลจะพัดพาทรายและตะกอนอื่นๆ ออกสู่ทะเล ทำให้ชายฝั่งบริเวณนั้นเปลี่ยนสภาพเสียสมดุล ส่วนในบริเวณที่ราบน้ำขึ้นถึงรวมถึงบริเวณป่าชายเลน ผิวหน้าดินประกอบด้วยตะกอนเม็ดละเอียดจำพวกดินเหนียวและทรายแป้ง เมื่อคลื่นเคลื่อนตัวเข้ากระทบชายฝั่งทะเล ก็จะทำให้ตะกอนเหล่านี้เคลื่อนตัวออกไป ในขณะที่เดียวกันคลื่นก็นำทรายและเปลือกหอยมาสะสมอยู่ส่วนบนของป่าชายเลน ทำให้หาดทรายเปลี่ยนสภาพ ต้นไม้ในป่าชายเลนล้มตาย การกัดเซาะชายฝั่งยังก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งปลูกสร้าง การสูญเสียที่ดินและทรัพย์สินของทางรัฐและเอกชน นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและวิถีชุมชน ตลอดจนส่งผลกระทบต่อความสวยงามของชายฝั่งทะเล

สถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งทะเล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รายงานว่า แนวชายฝั่งทะเลของประเทศไทย ประมาณ 600 กิโลเมตร หรือร้อยละ 23 ของแนวชายฝั่งทะเลของประเทศไทย กำลังเผชิญกับปัญหาการกัดเซาะคิดเป็นพื้นที่ที่สูญเสียเนื่องจากถูกกัดเซาะไปแล้วประมาณ 113,000 ไร่ โดยจังหวัดที่มีอัตราการกัดเซาะรุนแรงเฉลี่ยมากกว่า 5 เมตรต่อปี ซึ่งจัดเป็นพื้นที่วิกฤตหรือพื้นที่เร่งด่วน มีทั้งสิ้น 13 จังหวัด คือ จันทบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานีและนราธิวาส ระยะทางรวม 180 กิโลเมตร หรือประมาณ ร้อยละ 11 ของแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ทั้งนี้ ชายฝั่งทะเลบริเวณอ่าวไทยตอนบน (รูปตัว “ก”) ตั้งแต่ปากแม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จนถึงปากแม่น้ำท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวและมีการกัดเซาะขั้นรุนแรงมากที่สุด ในอัตรามากกว่า 10-20 เมตรต่อปี ในส่วนของพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอันดามันมีการกัดเซาะรุนแรงในอัตราเฉลี่ยมากกว่า 5 เมตรต่อปีใน 5 จังหวัด คือ ระนอง ภูเก็ต ตรังและสตูล ระยะทางรวม 23 กิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 2 ของแนวชายฝั่งอันดามัน

นอกจากนี้ จะเผชิญกับวิกฤตปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแล้ว พื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทยยังเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยอันเนื่องมาจากระดับน้ำทะเลที่อาจเพิ่มขึ้น จากรายงานของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือ Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) เมื่อปี 2007 (พ.ศ. 2550) ชี้ว่า ชุมชนเมืองชายฝั่งทะเลของประเทศไทย มีความเสี่ยงต่อการเกิดการกัดเซาะแนวชายฝั่งทะเลถอยร่นและถูกน้ำทะเลท่วม โดยพื้นที่บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งมีประชากรหนาแน่นมีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบจากระดับน้ำทะเลที่อาจเพิ่มสูงขึ้นกว่าค่าเฉลี่ยของโลก เนื่องจากการทรุดตัวของแผ่นดินเป็นปัจจัยเสริม โดยเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งถือเป็นเมืองใหญ่ 1 ใน 12 เมืองของโลก ที่มีประชากรอยู่อาศัยและเข้ามาประกอบอาชีพประมาณ 10 ล้านคน จะมีความเสี่ยงต่อภาวะน้ำทะเลท่วมมากขึ้น

การดำเนินการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งทะเลไทยในช่วงที่ผ่านมา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้เตรียมพร้อมรับมือผลกระทบจากระดับน้ำทะเลที่อาจเพิ่มขึ้นจากภาวะโลกร้อนโดยการทำยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งทะเล 20 ปี โดยมีเป้าหมายหลักที่จะให้มีระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อมิให้มีการกัดเซาะเพิ่มขึ้น มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนโยบาย แนวทาง มาตรการในการดำเนินงานระดับพื้นที่ ที่อยู่ในกรอบยุทธศาสตร์เดียวกัน ตลอดจนเสริมสร้างเทคโนโลยีและวิชาการใหม่ๆ เพื่อถ่ายทอดเผยแพร่องค์ความรู้ให้สาธารณชน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขร่วมกัน

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะนำไปสู่สมรรถผลได้ตามที่ภาครัฐตั้งเป้าหมายไว้ไม่ได้เลย หากไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม มีการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมระหว่างภาครัฐด้วยกันเองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเตรียมรับมือภัยคุกคามของระดับน้ำทะเลที่อาจเพิ่มขึ้นจากภาวะโลกร้อนและการกัดเซาะชายฝั่งทะเลไทยในอนาคต

อ้างอิงที่มา

www.dmcr.go.th

www.mnre.go.th

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี)

<http://www.reo13.go.th>